

Manuál pro psaní závěrečných prací na Katedře křesťanské sociální práce CMTF UPOL

KATEDRA KŘEŠŤANSKÉ SOCIÁLNÍ PRÁCE
CYRILOMETODĚJSKÁ TEOLOGICKÁ FAKULTA
UNIVERZITA PALACKÉHO V OLOMOUCI

1. září 2019

Manuál pro psaní závěrečných prací

Tento manuál aktualizuje předešlé verze z roku 2011 a 2018 a upravuje způsob tvorby závěrečných prací (bakalářských a diplomových) na Katedře křesťanské sociální práce CMTF UP. Neklade si za cíl vyčerpávajícím způsobem pojednat o problematice publikování ani nenabízí přehled všech citačních norem nebo stylů. Jeho cíl je prostý - poskytnout jasná vodítka pro psaní bakalářských a diplomových prací našich studentů. Vychází z dohody pedagogického sboru katedry, který při diskutování tohoto tématu bral v potaz hlavně publikační zvyklosti v oboru sociální práce u nás i ve světě. Naší snahou bylo zachovat tento manuál v pokud možno co nejjednodušší a srozumitelné podobě a zároveň zahrnout všechna důležitá témata, která se tvorby práce dotýkají.

Podstata a cíl závěrečné práce

Závěrečnou prací (dále jen BP nebo DP) má student prokázat schopnost aplikovat poznatky nabyté během předchozího studia při řešení konkrétního problému. Měl by dokázat, že si umí stanovit výzkumnou otázku, že zná a umí využívat relevantní literaturu a umí zvolit vhodný metodologický postup pro naplnění schváleného cíle. Práce může mít dvojí formu: a) empirická - založená na kvalitativním nebo kvantitativním výzkumu b) neempirická - založená na kritickém zhodnocení poznatků z relevantní literatury a pramenů (výsledkem je například přehledová studie k danému tématu, návrh projektu určité sociální služby, aj.). V případě diplomové práce se požaduje až na odůvodněné výjimky (sociálně) empirické zaměření práce. V obou formách se zvažuje, nakolik je práce originálním příspěvkem k tématu. Autor by měl být veden vlastní myšlenkou, která ve výsledku přináší něco nového nebo uvádí již známé poznatky do nových souvislostí.

Pro každý vědný obor i profesi je důležitý výzkum. Cílem výzkumu v sociální práci je budovat poznatkovou základnu pro další rozvoj teorií a metod sociální práce a tak přispívat k efektivnějšímu řešení problému klientů (jednotlivců a jejich rodin, ale i komunit) a společnosti. Je proto důležité rozlišovat mezi výzkumem *pro sociální práci* a výzkumem *v sociální práci*. Příkladem výzkumu *pro sociální práci* je výzkum zaměřený na získání vhledu do aktuální situace bezdomovců v ČR (počet, příčiny, problémy). Pokud by ale výzkumník zaměřil pozornost např. na evaluaci konkrétní metody nebo programu, anebo zjišťoval jaké etické otázky a dilemata řeší sociální pracovníci pracující s bezdomovci, šlo by o výzkum *v sociální práci*. Kompetence výzkumníka jsou důležitou součástí profesní výbavy každého sociálního pracovníka. Standardy vzdělávání v sociální práci (globální i české) již na úrovni bakalářského studia předepisují jako povinnou součást vysokoškolského vzdělávání sociálněvědní výzkum. Je tomu tak i proto, že příprava a realizace výzkumného projektu přispívá k osobnímu profesnímu rozvoji každého sociálního pracovníka, který chce a má kvalitně a efektivně pomáhat a přispívat k řešení nejenom individuálních náročných životních situací, ale i sociálních problémů ve společnosti.

Zadání práce

Student si volí téma ze Seznamu navrhovaných témat. V odůvodněných případech je možné se s vedoucím práce domluvit na jiném tématu, se kterým přijde student sám. Kritériem je, aby téma bylo relevantní k oboru sociální/humanitární práce. Vedoucí kvalifikačních prací si student přednostně volí z pracovníků katedry. Je možná i spolupráce s pracovníky jiných kateder CMTF. V případě externího vedoucího je třeba, aby student získal svolení od vedoucí/ho katedry Křesťanské sociální práce. Vedoucí práce musí splňovat kritérium vyššího vzdělání, než kterého chce student dosáhnout.

- V případě bakalářské práce minimálně titul Mgr.
- V případě magisterské práce minimálně Ph.D. (v odůvodněných případech i Ing., dále také PhDr., ThLic. a další tituly stejné úrovně)

Student poté vypracuje po dohodě s vedoucím práce „Podklad pro zadání bakalářské/diplomové práce studenta“ (viz Příloha 4), který je k dispozici v Portálu UP, a ve třech kopiích jej podepsaných studentem a vedoucím práce odevzdá na sekretariátu katedry do termínu stanoveného harmonogramem akademického roku CMTF. Tento termín je závazný a nelze jej bez předchozího souhlasu vedoucího katedry posunout. V tomto podkladu musí být stanoven cíl práce a metoda zpracování, objasněna relevance tématu vzhledem ke studovanému oboru a taktéž se do zadání uvádí 5 – 8 základních odborných zdrojů, které student hodlá ve své práci využít. Dále je třeba vyplnit Název tématu česky a Název anglicky. Dobrovolnou součástí podkladu je i část „Požadavky vedoucího práce“, která může obsahovat například harmonogram prací atp.

Pokud by se student v průběhu studia po domluvě s vedoucím práce rozhodl zásadně změnit téma práce nebo vedoucího, musí „Podklad pro zadání bakalářské/diplomové práce studenta“ odevzdat znovu, společně s vysvětlením požadované změny, a to nejpozději 3 měsíce před odevzdáním práce. Podklad opět odevzdává ve třech vyhotoveních, podepsaných studentem a vedoucím práce, spolu s vysvětlením požadované změny, na sekretariát katedry. Pokud vedoucí katedry podklad schválí, uloží jej sekretářka do systému STAG a poté si student může vyzvednout jeden výtisk podepsaného podkladu na sekretariátu katedry. Pokud vedoucí katedry podklad neschválí, osloví sekretářka studenta a předá mu podklad společně s vysvětlením nedostatků, které musí student neprodleně opravit (do 14 dní) a podklad odevzdat znovu.

Struktura práce

- Podoba desek a první strany práce je uvedena v příloze č. 1 a č. 2.
- V dolní části druhé strany je uvedeno prohlášení, které zní: „Prohlašuji, že jsem práci vypracoval/a samostatně a že jsem všechny použité informační zdroje uvedl/a v seznamu literatury.“ Toto prohlášení je vlastnoručně podepsáno.
- V dolní části třetí strany může být uvedeno poděkování.
- Na čtvrté straně je obsah, zahrnující čísla stránek jednotlivých kapitol a podkapitol.
- Následuje samotný text práce; až tato část se čísluje, první čtyři strany (včetně obsahu) čísla nemají. Struktura závěrečné práce se bude odvíjet od zvoleného typu práce, cíle a povahy zkoumané problematiky (v případě neempirických prací nebude logicky zařazena část C, zatímco část B bude zahrnovat nejen východiska – koncepty, ale i další analýzu poznatků z literatury). Část B a C se v textu nebudou jmenovat „teoretická“; „konceptuální“, „výzkumná“ ale budou rozlišeny pouze názvy jednotlivých dílčích kapitol (v případě výzkumné části např. Metodologie výzkumu, Analýza dat).

A. Úvod

- a) uvedení do problematiky, kterou se práce zabývá, její zasazení do kontextu sociální práce;
- b) stručné zmínění stavu poznání;
- c) vymezení konkrétního tématu práce;
- d) vymezení konkrétního cíle práce;
- e) nastínění povahy práce a metodologie (teoretická/empirická či jiná, metodologická východiska);
- f) obecné představení využívané literatury (např. disciplíny, zaměření, ...) a pramenů;
- g) struktura práce;
- h) může zde být zmíněna osobní motivace autora.

B. Konceptuální část

Předkládá shrnutí základních relevantních pojmů (resp. kategorií), teorií a výsledků dosavadních empirických bádání vytyčeného problému. Je zaměřena hlavně na souvislosti mezi vybranými pojmy/ kategoriemi a jejich význam pro zpracování problému za účelem dosažení cíle bakalářské/diplomové práce.

C. Výzkumná část

Práce obsahující výzkum se řídí dokumentem Základní etická pravidla pro výzkumné kvalifikační práce (viz příloha č. 5)

- a. u **kvalitativního výzkumu** - cíl výzkumu, výzkumná otázka; u **kvantitativního výzkumu** navíc formulace a operacionalizace hypotéz;
- b. představení použitých metod;
- c. popis výzkumného souboru;
- d. způsob zpracování dat (tvorba proměnných, kódování, způsob analýzy dat);
- e. výsledky (u kvantitativního výzkumu prostý popis výsledků, potvrzení či vyvrácení hypotéz; kvalitativní výzkum bude většinou vyžadovat podrobnější informace o zjištěných jevech, jejich příklady apod., a jejich provázání s poznatky získanými z literatury – jak představené v rámci konceptuální části, tak nově dohledané během analýzy dat);
- f. v opodstatněných případech diskuse¹ (zodpovězení výzkumné otázky; diskuse nad výsledky, jejich konfrontace se závěry jiných studií; úvahy nad slabiny proběhlého výzkumu).

D. Závěr

Shrnuje hlavní body práce, cíl, použitou metodologii, rekapituluje výsledky a nastiňuje jejich možná využití pro další výzkum, vzdělávání či praxi. (Není-li práce založena na výzkumu *v sociální práci*, ale pouze *pro sociální práci*, pak v Závěru musí být náležitě prezentováno možné využití výsledků pro praxi sociální práce.)

E. Bibliografický seznam

F. Přílohy (pokud jsou součástí práce)

---

¹ Tam, kde se diskuse vzhledem k povaze práce nehodí, by zodpovězení výzkumné otázky mělo být zařazeno do předchozí kapitoly a hodnocení výsledků práce či slabiny výzkumu do části Závěr.

Formální náležitosti práce

- Rozsah bakalářské práce je 35-50 normostran (tj. 63-81 tis. znaků včetně mezer), rozsah diplomové práce je 50-70 normostran (tj. 90-108 tis. znaků včetně mezer). Počet stran je možno mírně překročit, nicméně množství textu není vždy ukazatelem kvalitní práce. Do celkového počtu se nezahrnují úvodní nečíslované strany, bibliografický seznam a přílohy. Student/ka musí v práci odůvodnit případné výrazné překročení rozsahu. Neodůvodněné výrazné překročení rozsahu textu může vést ke sníženému hodnocení práce.
- V **bakalářské práci** by měly být využity alespoň 2 recenzované články z odborných periodik, doporučuje se využít i zahraničních publikací.
- V **diplomové práci** je již vyžadováno intenzivní používání recenzovaných článků z odborných periodik a využití relevantních zahraničních zdrojů v takové míře, jak to bude kvalitní zpracování tématu vyžadovat (Využití zahraniční literatury pro tvorbu diplomové práce je mj. zakotveno v akreditačních materiálech MŠMT pro obor sociální práce).
- Diplomová práce musí zahrnovat 30-40 zdrojů (v závislosti na relevanci k tématu práce), z toho min. 5 zahraničních, bakalářská práce pak minimálně 20 zdrojů, z toho nejméně 3 zahraniční (slovenské zdroje nejsou považovány za zahraniční).
- Nedoporučuje se využívat popularizačních publikací. Využití odborných slovníků je možné, ale student by si měl být vědom možného ochuzení slovníkového hesla o významné souvislosti.
- Práce musí být psaná na počítači za použití jednoho typu tzv. patkového písma (např. Times New Roman) velikosti 12. Text musí být zarovnan do bloku, řádkování 1,5. Nadpisy se číslicí, mají být o 1 či 2 body větší než ostatní text. Doporučuje se číslování arabskými číslicemi s desetinou podobou (1.1, 1.2, atd.). Tabulky, grafy a obrázky musí být očíslované a pojmenované, jejich popisky by měly být o 1 až 2 body menší.
- Tvorby a hodnocení diplomových prací se dále týká Směrnice děkanky 1/12 a příkaz rektora B3-09/3-PR. Oba tyto dokumenty jsou k dispozici na webu.

Odkazování

- Odkazy musí být uváděny v souladu se společensko-vědním způsobem odkazování, tzv. harvardský styl (odkazování přímo v textu práce).
- V textu se odkazuje nepřímou uvedením autora příjmení, roku publikace v závorce a případně stran(y). Strany nemusí být uvedeny v případě, že se odkazujeme na celé dílo nebo myšlenku celého díla. Př.: Podstatné v tomto ohledu jsou i fyziologické faktory, které nejsou dosud plně prozkoumány (Watters a kol., 1991, s. 56).

- Přímá citace do 40 slov je v textu uvedena v uvozovkách a odkaz je doplněn o číslo strany, delší citace uvedeme v samostatném odstavci, také v uvozovkách. Příklad: Podobně mluví i Frankl (1996, s. 81): „Může smrt opravdu zrušit smysluplnost života?“
- Pokud v textu odkazujeme na dílo třech a více autorů, poprvé je vyjmenujeme všechny, dále odkazujeme způsobem (Příjmení prvního autora a kol., rok)
- Pokud není uveden autor, namísto jeho příjmení napíšeme do závorky první slovo, případně dvě slova názvu publikace
- Pokud dokument není datován, odkazujeme způsobem (autor, nedatováno) nebo autor (nedatováno)
- Více publikací jednoho autora z jednoho roku označujeme malými písmenky. Příklad: Novák (2004a, s. 68) uvádí, že ... v pozdější práci (Novák, 2004b, s. 74) však své tvrzení vyvrací.
- Sekundární citace se uvádí za pomoci „dle“. Příklad: Novák (dle Koutný, 2010, s. 87) navrhuje tři typy vztahu ke klientovi.
- Bibliografický seznam na konci práce obsahuje všechny použité zdroje, z kterých autor čerpal. • Bibliografický seznam je řazen abecedně; pokud obsahuje více publikací jednoho autora, jsou tyto řazené chronologicky; díla jednoho autora z jednoho roku pomocí písmen a), b), atd. u roku vydání.

Podrobnější příklady odkazování viz Příloha 3.

Odevzdání kvalifikační práce

- Práce je vytištěna ve dvou vyhotoveních v pevné (nerozpojitelné) vazbě a odevzdána na sekretariátu katedry Křesťanské sociální práce do termínu uvedeného v harmonogramu akademického roku. Výjimku z tohoto termínu může ze **závažných náhlých zdravotních důvodů** povolit pouze vedoucí katedry na základě písemné žádosti studenta a písemného doporučení vedoucího práce. Prodloužit termín pro odevzdání závěrečné práce je možné maximálně o 7 kalendářních dnů.
- V obou výtiscích musí být podepsaná prohlášení o původnosti textu.
- Společně se dvěma výtisky práce student odevzdá také dvakrát podepsaný formulář „ÚDAJE O KVALIFIKAČNÍ PRÁCI“. Student odpovídá za správnost údajů uvedených v tomto formuláři.
- Před vytištěním tohoto formuláře je student povinen vložit do STAGu následující informace a elektronickou verzi odevzdávané práce:
  - Název práce.
  - Název v angličtině.
  - Souběžný název a Podnázev (pokud jsou uvedeny na titulní straně).
  - Anotace.
  - Klíčová slova.
  - Anotace v angličtině.
  - Anglická klíčová slova.
  - Přílohy volně vložené (pokud existují).
  - Přílohy vázané v práci (pokud existují).
  - Rozsah práce.
  - Jazyk práce.
- Po obdržení posudků je možné, pokud student čemukoli nerozumí, kontaktovat vedoucí či oponenta práce.
- Při obhajobě výzkumné práce (BP i DP) student musí předložit k nahlédnutí komisi sesbíraná data (v případě rozhovorů jejich přepisy, v případě dotazníku samotné vyplněné dotazníky a v případě elektronického sběru dat na flashdisku sebrané dotazníky/data).

Příloha č. 1: Vzor titulní strany

Univerzita Palackého v Olomouci
Cyrilometodějská teologická fakulta
Katedra křesťanské sociální práce

Bakalářská / Diplomová práce

2020

jméno autora

Příloha č. 2: Vzor první strany práce

Univerzita Palackého v Olomouci
Cyrilometodějská teologická fakulta
Katedra křesťanské sociální práce

Název studijního oboru

Jméno autora

Název práce

Bakalářská / Diplomová práce

vedoucí práce: jméno vedoucího včetně všech titulů

2020

Příloha č. 3: Příklady odkazování

V následující příloze budou pro nejčastější typy využívaných odborných zdrojů uvedeny vždy příklad odkazu v textu práce a příklad odkazu v Bibliografickém seznamu na konci práce. V bibliografickém seznamu jsou pak již všechny zdroje dohromady, dle abecedy a nejsou členěny dle níže uvedených typů.

Monografie

Příklad odkazu v textu

Na intrapersonální úrovni se komunikační výzkum soustřeďuje na zpracování informace (McQuail, 2002, s. 29). Například Holá (2006) tvrdí, že komunikaci lze charakterizovat jako proces sdílení určitých informací. Řečené však ještě neznamená slyšené (Šuleř, 2009b, s. 75).

Příklad odkazu v Bibliografickém seznamu

HOLÁ, Jana. 2006. *Interní komunikace ve firmě*. Brno: Computer Press. ISBN 80-251-1250-0.

MCQUAIL, Denis. 2002. *Úvod do teorie masové komunikace*. Vyd. 2. Praha: Portál. ISBN 80-7178-714-0.

ŠULEŘ, Oldřich. 2009b. *100 klíčových manažerských technik: komunikování, vedení lidí, rozhodování a organizování*. Brno: Computer Press. ISBN 978-80-251-2173-3.

1 autor

Příklad odkazu v textu

Vybraná parafráze z textu... (Princová, 2012, s. 12)

Příklad odkazu v Bibliografickém seznamu

PRINCOVÁ, Květa. 2012. *Úvod do zahraniční pomoci s důrazem na etiku jejího poskytování*. Olomouc: CARITAS – VOŠ sociální Olomouc. ISBN 978-80-87623-04-6.

2 autoři

Příklad odkazu v textu

Vybraná parafráze z textu... (Hawkins, Shohet, 2004, s. 56)

Příklad odkazu v Bibliografickém seznamu

HAWKINS, Peter a Robin SHOHET. 2004. *Supervize v pomáhajících profesích*. Praha: Portál. ISBN 80-7178-715-9.

3 autoři

U tří a více autorů stačí psát do bibliografického seznamu pouze první písmena křestních jmen.

Příklad odkazu v textu – 1. užití daného zdroje

Vybraná parafráze z textu... (Čmejrková, Daneš, Světlá, 1999, s. 23)

Příklad odkazu v textu – další užití daného zdroje

Vybraná parafráze z textu... (Čmejrková a kol., 1999, s. 36)

Příklad odkazu v Bibliografickém seznamu

ČMEJRKOVÁ, S., F. DANEŠ a J. SVĚTLÁ. 1999. *Jak napsat odborný text*. Praha: Leda. ISBN 80-85927-69-1.

Skupina tvůrců

Příklad odkazu v textu

Vybraná parafráze z textu... (Adobe creative team, 2009, s. 32)

Příklad odkazu v Bibliografickém seznamu

ADOBE CREATIVE TEAM, 2009. *Adobe Flash CS4 Professional: Oficiální výukový kurz*. Přeložil Lukáš KREJČÍ. Brno: Computer Press. ISBN 978-80-251-2334-8.

Pravidla pro díla s více autory platí analogicky i pro ostatní typy publikací.

Kapitola z editované publikace/sborníku

Příklad odkazu v textu

Vybraná parafráze z textu... (Mochťák, 2010, s. 59)

Příklad odkazu v Bibliografickém seznamu

MOCHŤÁK, Jan. 2010. Volný čas – fenomén v proměnách času. In: BEDNÁŘ, Martin a Dita PALAŠČÁKOVÁ (eds.). *Spravedlnost a služba IV*. Olomouc: CARITAS. s. 56-68. ISBN 978-80-254-7050-3.

Článek v časopise

Příklad odkazu v textu

Vybraná parafráze z textu... (Daníhelková, 2016, s. 26)

Příklad odkazu v Bibliografickém seznamu

DANIHELKOVÁ, Ester. 2016. Ekonomické předměty v bakalářském studijním programu sociální práce. *Sociální práce/ Sociální práce*, č. 5, s. 26-39. ISSN 1213-6204.

Kvalifikační práce

Příklad odkazu v textu

Vybraná parafráze z textu... (Tulcová, 2008, s. 53)

Příklad odkazu v Bibliografickém seznamu

TULCOVÁ, Zuzana. 2008. *Péče o duševní zdraví v životě dospělých osob s mentálním postižením a přidruženou duševní poruchou*. Brno (diplomová práce). Masarykova univerzita, Fakulta sociálních studií, Katedra psychologie.

Rozhovor v TV

Příklad odkazu v textu

Vybraná parafráze z rozhovoru... (Engelmann, 2016)

Příklad odkazu v Bibliografickém seznamu

ENGELMANN, Lukáš. 2016. Rozhovor. In: *Kulatý stůl*, 168. díl. Nemoci duše. TV Noe, 4. dubna, 2016, 14:33.

Legislativní prameny (zákony, vyhlášky...)

Příklad odkazu v textu

Vybraná parafráze ze zákona ... (Zákon č. 111, §5)

Příklad odkazu v Bibliografickém seznamu

Zákon č. 111 ze dne 22. dubna 1998 o vysokých školách a o změně a doplnění dalších zákonů (zákon o vysokých školách). In: *Sbírka zákonů České republiky*. Částka 39, s. 5388-5419. Dostupný také z: <http://aplikace.mvcr.cz/archiv2008/sbirka/1998/sb039-98.pdf>. ISSN 1211-1244.

Pozn.: Citování zákonů norma neupravuje, lze ale použít model citace pro příspěvky v periodiku (výjimkou je umístění data).

El. monografie (ebook, webový portál)

Příklad odkazu v textu

Vybraná parafráze z webu... (MŠMT [online])

Příklad odkazu v Bibliografickém seznamu

MINISTERSTVO ŠKOLSTVÍ, MLÁDEŽE A TĚLOVÝCHOVY. [online]. ©2013-2017 [cit. 2017-02-11]. Dostupné z: <http://www.msmt.cz/>

Stránka webového portálu

Příklad odkazu v textu

Vybraná parafráze z textu... (CARITAS VOŠs, O nás [online])

Příklad odkazu v Bibliografickém seznamu

CARITAS, VOŠ-sociální, Olomouc. O nás. [Caritas-vos.cz](http://www.caritas-vos.cz) [online]. ©2013 [cit. 2017-02-12].

Dostupné z: <http://www.caritas-vos.cz/cz/o-nas>

Příspěvek do webového sídla

Příklad odkazu v textu

Vybraná parafráze z textu... (Karpíšek, 2009 [online])

Příklad odkazu v Bibliografickém seznamu

KARPÍŠEK, Michal. 2009. Analýza stavu a možného vývoje sektoru vyššího odborného vzdělávání In: MŠMT: Ministerstvo školství, mládeže a tělovýchovy [online]. 23. Listopadu 2009 [cit. 2017-02-11]. Dostupné z: <http://www.msmt.cz/vzdelavani/vyssi-odbornevzdelavani/analyza-stavu-a-mozneho-vyvoje-sektoru-vyssiho-odborneho>

Příspěvek v online sborníku

Příklad odkazu v textu

Vybraná parafráze z textu... (Votoupal, 2010, s. 12)

Příklad odkazu v Bibliografickém seznamu

VOTOUPAL, Miloš. 2010. Způsob chápání identity osob s mentálním handicapem jako zdroj specifického přístupu při práci s touto cílovou skupinou. In: SMUTEK, Martin, Friedrich W. SIEBEL, Zuzana TRUHLÁŘOVÁ (eds.). VII. Hradecké dny sociální práce - Rizika sociální práce, Hradec Králové 1. - 2. října 2010: sborník příspěvků konference [online]. Hradec Králové, Gaudeamus [cit. 2017-02-11]. Dostupné z: http://www.prohuman.sk/files/2010_sbornik_UHK_Rizika_socialni_prace.pdf

Článek v periodiku

Příklad odkazu v textu

Vybraná parafráze z textu... (Pivodová, Lacinová, 2015, s. 9)

Příklad odkazu v Bibliografickém seznamu

PIVODOVÁ, Lenka a Lenka, LACINOVÁ. 2015. Fenomén spousifikace: studie o partnerském vztahu mezi rodičem a dítětem. *E-psychologie*. [online] 10(1) [cit. 2017-02-11]. ISSN 1802-8853. Dostupné z: http://e-sycholog.eu/pdf/pivodova_lacinova.pdf

Celé číslo periodika

Příklad odkazu v textu

Vybraná parafráze z textu... (*Sociální práce/ Sociální práce*, 2016 (3))

Příklad odkazu v Bibliografickém seznamu

Sociální práce/sociální práce [online]. 2016, č. 3 [cit. 2017-02-11]. ISSN 1805-885X. Dostupné z: <http://www.socialniprace.cz/index.php?sekce=2&podsekce=&ukol=1&id=80>

Příspěvek na blogu

Příklad odkazu v textu

Vybraná parafráze z textu... (Honzák, 2017 [online])

Příklad odkazu v Bibliografickém seznamu

HONZÁK, Radkin. 2017. Lékaři a emoce. In: *blog.aktualne.cz* [online]. 15. ledna 2017 [cit. 2017-02-12]. Dostupné z: <http://blog.aktualne.cz/blogy/radkin-honzak.php?itemid=2869412>

YouTube video

Příklad odkazu v textu

Vybraná parafráze z textu... (Jobs, Ballmer, 2007[online])

Příklad odkazu v Bibliografickém seznamu

JOBS, Steve a Steve BALLMER. 2007. In: Youtube [online]. 27. února 2007 [cit. 2017-02-12]. Dostupné z: <http://youtu.be/dR8SAFRBmcU>. Kanál uživatele RobinZwama

Facebook-stránka / Twitter-účet

Příklad odkazu v textu

Vybraná parafráze z textu... (Nečas, Facebook [online])

Příklad odkazu v Bibliografickém seznamu

NEČAS, Petr. In: Facebook [online]. [cit. 2011-05-26]. Dostupné z: <http://www.facebook.com/petr.necas.ods>

Příloha č. 4 Vzor Zadání BP/DP

Hlavička tisknutá automaticky

Podklad pro zadání BAKALÁŘSKÉ/DIPLOMOVÉ práce studenta

PŘEDKLÁDÁ: *Vyplněno automaticky*

ADRESA: *Vyplněno automaticky*

OSOBNÍ ČÍSLO: *Vyplněno automaticky*

TÉMA ČESKY: *Téma práce, které student může po dokončení práce ještě specifikovat v Názvu práce*

TÉMA ANGLICKY: *viz výše v EN*

VEDOUCÍ PRÁCE: *vedoucí práce volený ve STAGu automaticky*

ZÁSADY PRO VYPRACOVÁNÍ:

Cíl práce:

Metoda zpracování:

Relevance tématu vzhledem ke studovanému oboru:

Požadavky vedoucího práce: *NEPOVINNÉ*

SEZNAM DOPORUČENÉ LITERATURY:

5 – 8 základních odborných zdrojů, které student hodlá ve své práci využít

Podpis studenta:

Podpis vedoucího práce:

Podpis vedoucího pracoviště:

Získávání informovaného souhlasu s účastí ve výzkumu a s publikováním výsledků

Aby mohl být výzkum prováděn, je třeba, aby participanti výzkumu (informátoři, respondenti, pozorovaní...) o svém zařazení do výzkumu **věděli** a **souhlasili** s ním (u výzkumníka je to samozřejmostí). Je třeba, aby věděli, s čím souhlas vyjadřují. To znamená, že musejí **být informováni o tom, co pro ně účast konkrétně představuje a jaká jsou jejich práva** v těchto souvislostech.

1. o tom, **čeho se výzkum týká** (stačí v obecné rovině, není nutné sdělovat přesné téma či cíl práce – zvláště tehdy ne, pokud by sdělení přesného tématu narušilo validitu sbíraných „dat“²);
2. o tom, **co od nich bude během výzkumu požadováno** (poskytnutí rozhovoru, poskytnutí dokumentů, vystavení pozorování, vyplnění dotazníku či formuláře...) a v jakém časovém horizontu;
3. **zda a jak budou „data“ zaznamenávána** (bez záznamu – jen paměť výzkumníka, průběžné zapisování poznatků a poznámek, záznam na diktafon, záznam na kameru, fotografování...);
4. o tom, jak bude nakládáno s jejich osobními údaji a údaji vedoucími k možné identifikaci v případě, že mají zůstat v anonymitě (viz níže);
5. kdo bude výzkum provádět a případně kdo jiný případně bude mít k dispozici sesbíraná „data“ (audio/videonahrávky, přepisy rozhovorů...);
6. co z „dat“ může být případně zveřejněno.

Tyto informace poskytujeme účastníkům výzkumu formou pro ně srozumitelnou. **Určité skupiny účastníků** (kupř. malé děti nebo osoby s mentálním handicapem) **nebudou schopny výše uvedenému porozumět** (případně jen v omezené míře). **Na jejich informování a získání jejich souhlasu nerezignujeme**, ale omezíme je na to, čemu jsou

---

² „Daty“ je míněno vše, co bylo sesbíráno k výzkumu (i kvalitativní materiál, např. rozhovory). Validní zkoumání je takové, kdy skutečně je zkoumáno, co výzkumník zamýšlí. Prozrazením cíle výzkumu je někdy možné takovou validitu znemožnit. Kupř. bude-li cílem zjistit, zda a případně jak pracovníci určitého zařízení znají a aplikují při práci s klienty určitou metodu práce (řekněme „metodu X“), bude vhodnější sdělit v obecné rovině, že chceme zkoumat/pozorovat práci s klienty v daném zařízení. Pokud bychom sdělili, že nás zajímá konkrétně „metoda X“, pak je možné, že ještě před návštěvou výzkumníka si vedení zjistí o „metodě X“ co nejvíce informací a nějak ji zohlednit v praxi, i pokud se předtím o „metodu X“ nezajímalo a po odchodu výzkumníka již také ne.

dotyční schopni porozumět. Podrobně o bodech 1. – 6. zpravíme osobu, která za ně odpovídá (zpravidla **zákonného zástupce**, u některých typů výzkumu odpovědného pracovníka zařízení).

Forma vyjádření souhlasu a jeho dokumentace

Ve většině běžných případů výzkumu pro účely bakalářské či magisterské práce **postačí ústní (i nezdokumentovaný) souhlas**.

Smyslem záznamu souhlasu (nejčastěji písemného záznamu, ale může jít i o audio- či videozáznam) je oboustranná ochrana jak výzkumníka (a školy), tak účastníků výzkumu. Obě strany si mohou dokument o informovaném souhlasu ponechat pro případ, že by snad došlo ke sporu. Podpis pod zněním informovaného souhlasu však účastníka výzkumu nezavazuje k účasti na výzkumu (tu má právo kdykoliv v průběhu výzkumu bez udání důvodu ukončit).

Jsou-li účastníci výzkumu anonymizováni, záznam informovaného souhlasu nesmí být výzkumnickou stranou zveřejněn! To znamená, že nesmí být součástí textu diplomové práce ani být k němu přiložen (ať již v elektronické či tištěné podobě).

Písemný (či jinak zaznamenaný) souhlas se doporučuje pořídit v případě, že sesbíraných dat mají využívat i jiné osoby – např. u kolektivních prací či tam, kde data od studentů budou dále využita i akademickými pracovníky pro jiné publikace než danou diplomovou práci.

Takový záznam může mít např. formu podpisů výzkumníka i participanta výzkumu na formulář obsahující informace k bodům 1. – 6. – viz výš).

Není možné nechat podepsat účastníka výzkumu pod sdělení, jemuž nerozumí (z těchto důvodů nenecháváme podepisovat informovaný souhlas osobám, které nejsou schopny z důvodů kupř. mentálního handicapu či nízkého věku danému textu porozumět). V případě osob výrazně slabozrakých či nevidomých můžeme písemný souhlas nahradit audionahrávkou; volíme-li písemnou formu, pak při podepisování požádat o svědectví osobu blízkou komunikačnímu partnerovi, případně použít Braillovo písmo. Obdobně u osob, které neumějí číst (ačkoliv jinak jsou schopny obsahu porozumět), lze využít přítomnosti jim blízkého svědka.

V případě nezletilých či osob se zmenšenou způsobilostí k daným právním úkonům se (má-li být informovaný souhlas zaznamenan) o podpis běžně žádá i osoba,

kteřá za daného člověka právně odpovídá; v mimořádných situacích hrozícího konfliktu zájmů a práv je třeba věc konzultovat s vedoucím katedry.

Anonymizace údajů vedoucích k identifikaci a její stupně

Účastníci výzkumu bývají zpravidla takzvaně anonymizováni. K základním pravidlům patří:

1. nikde **neuvádětskutečné jméno** participanta výzkumu (fyzické osoby), ale fiktivní jméno či jinou formu označení;
2. nikde neuvádět jména skutečných osob³, o kterých participant hovoří;
3. nikde neuvádět **další údaje, které by**(ať již přímo či ve spojení s jinými údaji, které jsou ve výzkumných datech obsaženy) **mohly vést ke snadné identifikaci** participanta či osob, o kterých hovoří; takovými údaji mohou být např. **název obce s malým počtem obyvatel, neobvyklá profese** participanta výzkumu, ale též např. **konkrétní název a lokace zařízení poskytujícího sociální služby**, zejména pak pobytové (výjimkou může být zařízení s vysokým počtem uživatelů-obyvatel či zařízení ambulantní, které má velké množství klientů).
4. Jestliže student provádí případovou **studii určitéhozařízení** (např. pojatou jako hodnocení kvality poskytovaných služeb), případně v tomto smyslu srovnává více takových zařízení, pak se předpokládá, že zařízení zůstane ve veřejné podobě výsledku anonymní: anonymizován bude název zařízení, jména klientů i zaměstnanců (včetně zaměstnanců na vedoucích pozicích).⁴
5. V případě **zkoumání** nikoliv zařízení samotného, ale **klientů** a jejich situace/problému/života/vztahů..., ať už v podobě případové studie či jinak**nesmí případné zveřejnění neanonymizovaných údajů o zařízení** (i kdyby se zveřejněním názvu a dalších identifikačních údajů o zařízení souhlasil jeho odpovědný pracovník) **ohrozit výslednou anonymitu klientů**. S výjimkou velkokapacitních zařízení (ať již pobytových, či ambulantních) je tedy třeba anonymizovat i dotyčné zařízení. Zařízení je tak namísto uvedení názvu třeba charakterizovat, nakolik to lze, aniž by byl významně zkršen výsledek zjištění (typy poskytovaných služeb, přibližná kapacita, počet zaměstnanců a jejich pozice...). Je-li pro účely práce třeba uvést zřizovatele (kupř. s ohledem na nutnost

³ Toto se netýká obecného hovoru o veřejně známých osobách (např. postaveného na informacích všeobecně známých či dostupných, kupř. v hromadných sdělovacích prostředcích).

⁴ V tomto je možné se inspirovat mj. publikacemi Výzkumného ústavu práce a sociálních věcí. Ty v takových případech píší o „Organizaci“, „vybraném zařízení sociálních služeb“ apod., např. Musil, Kubalčíková, Havlíková 2009.

prezentovat též stanovy⁵, které se mohou u jednotlivých zřizovatelů lišit), pak neuvedeme město či kraj, kde se toto zařízení nachází; není-li nutné uvádět, kdo je zřizovatelem, je možné název města uvést (je-li v daném městě podobných zařízení více).⁶ **Na zachování důvěrnosti je třeba pamatovat i v souvislosti s poděkováním za vstřícnost a umožnění výzkumu konkrétním lidem či institucím** umístěným na jedné z prvních stránek práce – i tyto údaje mohou případně vést k odhalení identity uživatelů služby zahrnutých do výzkumu.

Výslovné přání být adresně jmenován v publikovaných výsledcích výzkumu ze strany některého z participantů výzkumu či osoby zprostředkující kontakt je třeba respektovat, avšak nesmí dojít k ohrožení anonymity ostatních participantů.

Nahrávky, kompletní přepis rozhovorů a další pořízené záznamy

Nikde v práci ani v její příloze se nesmí objevit **kompletní přepis kvalitativního rozhovoru ani audio/videozáznam** (v případě vytváření bibliografických odkazů a seznamů se pouze uvede, že záznamy rozhovorů či jejich přepisy se nacházejí v soukromém archivu autora práce). Neznamená to, že v práci nemohou být přepisy částí rozhovorů z hlediska analýzy a prezentace zjištění klíčových (kupř. v případě konverzační analýzy nebo diskursivní analýzy), avšak pouze v nejnútnejším rozsahu a při zachování všech pravidel anonymizace.

K případnému zveřejnění fotografií je jednak třeba mít souhlas, jednak je třeba nezveřejňovat ty fotografie, které by mohly vést ke snadné identifikaci participanta výzkumu; jde-li o konkrétní místo na fotografii (kupř. tvář), lze fotografii (se souhlasem dotyčného!) zveřejnit, avšak při rozostření, vystřížení či jiném zneviditelnění daného místa.

Autor/ka diplomové práce ovšem musí být schopen/schopna prokázat, že při empirickém výzkumu skutečně postupoval/a dle metody, kterou v práci avizuje. Je též třeba, aby vedoucí práce, oponent a členové komise pro obhajobu měli možnost posoudit kvalitu zpracování. Diplomant/ka si během výzkumu vytvoří tzv. **portfolio výzkumníka**, jehož obsahem budou:

---

⁵ V případě uvedení kompletního textu stanov by mohlo dojít k deanonymizaci zařízení či klientů, proto se doporučuje z těchto textů citovat pouze vybrané pasáže.

⁶ Tyto příklady nejsou vyčerpávající a vždy je nutné zohlednit kontext, protože z hlediska identifikace participantů výzkumu jsou v případech různých zařízení v různých místech a u různých zřizovatelů rizikové (nebo naopak neškodné) různé údaje.

- data získaná výzkumem (přepisy rozhovorů, v odůvodněných případech, kdy bylo pracováno pouze s audio/video záznamem, jejich nahrávky; datový soubor s kvantitativními údaji; terénní poznámky či další datový materiál);
- použitý výzkumný nástroj či nástroje (kupř. dotazník; schéma rozhovoru; záznamové archy apod.);
- záznam procesu analýzy dat (postup kódování či jiné analytické procedury v případě kvalitativního zpracování; záznam kvantitativního zpracování dat – kupř. tabulky aj., včetně těch nezahrnutých v textu závěrečné práce);
- vzor formuláře pro získání informovaného souhlasu (byl-li použit).

Uvedené části mohou být vytištěné nebo přineseny v elektronické podobě na nosiči. Toto **portfolio přinese autor/ka práce k obhajobě k nahlédnutí komisi**, a to výlučně za účelem zhodnocení adekvátnosti a kvality postupu.